

Ординець О.В.

Нові для території України знахідки кортиціоїдних грибів з гетеробазидіями

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна,

e-mail: ordynets@mail.ru

Кортиціоїдні гриби (далі КГ) є однією з життєвих форм у складі афілофороїдних грибів. Вона об'єднує представників відділу Basidiomycota R.T. Moore із зазвичай розпростертими плодовими тілами та гіменофором різноманітної форми, окрім пороїдного. Базидіоми КГ зазвичай є тендітними та існують нетривалий проміжок часу. Зовні спороношення різних видів часто є подібними, тому їх ідентифікація базується на значній кількості мікроскопічних ознак. Через це КГ залишаються однією з найменш досліджених груп базидієвих макроміцетів (Акулов та ін., 2003; Binder et al., 2005).

Переважає більшість видів КГ має гомобазидії, проте невеликій групі притаманні гетеробазидії. Дослідження КГ з гетеробазидіями пов'язане зі значними методичними труднощами. Базидіоми таких грибів у сухому стані зазвичай набувають рогоподібної консистенції, що сильно перешкоджає встановленню їх анатомічної будови. Часто їх плодові тіла є напівпрозорими та настільки тонкими, що у сухому стані стають непомітними неозброєному оку. Тому відомості про різноманіття КГ з гетеробазидіями в Україні є край недостатніми.

Дотепер на території України було виявлено лише 7 видів кортиціоїдних грибів з гетеробазидіями. Це *Ceratobasidium gramineum* (Itaka et T. Matsuura) Oniki, Ogoshi et T. Araki (zareєстрований у стадії анаморфи *Ceratorhiza cerealis* (E.P. Høven) R.T. Moore), *Colacogloea peniophorae* (Bourdot et Galzin) Oberw., R. Bauer et Bandoni, *Exidiopsis galzinii* (Bres.) Killerm. (відомий як *Bourdotia galzinii* (Bres.) Trotter), *Filobasidiella lutea* P. Roberts, *Helicogloea farinacea* (Höhn.) D.P. Rogers, *Tulasnella deliquescens* (Juel) Juel. та *Tulasnella violea* (Quél.) Bourdot et Galzin (як *T. incarnata* (Johan-Olsen) Juel) (Акулов и др., 2010; Гриби України, 2006; Новохатка и др., 1990; Ординець, 2009; Райтвйр, 1967).

Протягом 2007-2010 рр. у лісах району середньої течії р. Сіверський Донець, на території Національного природного парку «Святі гори» (Донецька обл.), нами було виявлено 9 видів кортиціоїдних грибів з гетеробазидіями. Вони представлені 29 зразками, що зберігаються у гербарії кафедри мікології та фітоімунології Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна CWU (Мус).

Серед виявлених нами видів сім, а саме *Ceratobasidium cornigerum* (Bourdot) D.P. Rogers, *Helicogloea lagerheimii* Pat., *Tulasnella albida* Bourdot et Galzin, *T. eichleriana* Bres., *T. pallida* Bres., *T. pruinosa* Bourdot et Galzin та *T. thelephorea* (Juel) Juel є новими для території України. Ще два види – *Exidiopsis galzinii* та *Tulasnella violea* – вперше зареєстровано у степовій природній зоні України.

Місцезнаходження та спектр субстратів для виявлених нами видів КГ з гетеробазидіями були відмінними. *Helicogloea lagerheimii* ми спостерігали у плакорній діброві. Зразки ж інших видів було зібрано головним чином у лісових екосистемах другої річкової тераси р. Сіверський Донець. *Helicogloea lagerheimii* ми знайшли на деревині невизначеної листяної породи. *Ceratobasidium cornigerum* колонізував деревину *Pinus sylvestris* L., *Picea abies* (L.) Karst. та *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn. *Tulasnella albida* ми знаходили виключно на деревині *Pinus sylvestris*. *Tulasnella thelephorea* розвивався у асоціації з іншим видом КГ – *Coniophora arida* (Fr.) P. Karst. – на деревині *Pinus sylvestris*. Три виявлені нами види роду *Tulasnella* J. Schröt. характеризуються макроскопічно подібними базидіомами рожевого кольору. За даними літератури цим видам не притаманна вузька субстратна спеціалізація. Проте *Tulasnella violea* ми знаходили лише на деревині *Populus tremula* L., *Tulasnella pallida* – здебільшого на опалих шишках та деревині *Pinus sylvestris*, а *T. eichleriana* – переважно на деревині різних листяних порід.

Висловлюємо щиру вдячність к.б.н. В.Ф. Малишевій (Ботанічний інститут ім. В.Л. Комарова РАН, Санкт-Петербург) за підтвердження коректності ідентифікації зразків кортиціоїдних грибів з гетеробазидіями з мікологічного гербарію CWU (Мус).